

Некролог = Obituary = Некролог

Ukr Neurosurg J. 2019;25(4):79-80
doi: 10.25305/unj.182432

Світлої пам'яті професора Леонарда Петровича Чепкого

Blessed memory of Professor Leonard Petrovych Chepkiy

Светлой памяти профессора Леонарда Петровича Чепкого

14 вересня 2019 року на 95-му році пішов з життя Леонард Петрович Чепкий – доктор медичних наук, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри анестезіології та інтенсивної терапії Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, провідний науковий співробітник Інституту нейрохірургії ім. А.П. Ромоданова НАМН України.

Леонард Петрович народився 2 березня 1925 р. у Гайсині (Вінницька обл.) у родині педагогів. У 15 років закінчив середню школу у Вінниці. В 1940–1941 рр. навчався одночасно в балетній студії, Вінницькому медичному інституті та заочно на фізико-математичному факультеті педагогічного інституту. По закінченні балетної студії був солістом Вінницького театру опери і балету, виступав у виставах «Дон Кіхот», «Бахчисарайський фонтан», «Лебедине озеро».

З 1942 до 1943 р. Леонард Петрович перебував на тимчасово окупованій території. Після звільнення Вінниччини призваний до лав Радянської Армії. З листопада 1943 р. до травня 1945 р. був сапером-розвідником. У боях за Карпати був поранений. Брав участь у звільненні Чехословаччини та Польщі. Нагороджений орденами «Червона Зірка» та

«Вітчизняної війни II ступеня», медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною».

Після демобілізації Леонард Петрович продовжив навчання у Львівському медичному інституті. Був старостою потоку, а потім – курсу, студентського гуртка психіатрії, легкоатлетичної секції, керівником балетного колективу. У Львові змінилося його ставлення до навчання. Якщо у Вінниці він міг пропускати лекції та заняття, бо навчався аж у трьох закладах і віддавав перевагу театру, то у Львові вчився на відмінно, не пропускав жодного заняття. Більшість оцінок були п'ятірки з «відзнакою».

Після закінчення медінституту в складі кращих випускників направлений у Київ на роботу в новоствореному закладі – Київському НДІ нейрохірургії, директором якого був професор О.І. Арутюнов. Він запропонував Леонарду зайнятися діагностикою пухлин головного мозку за даними вивчення аналізаторно-синтетичної функції мозку.

У 1955 р. Леонард Петрович захистив кандидатську дисертацію в Дніпропетровську та отримав запрошення від ректора Дніпропетровського медінституту Д.П. Чухрієнка обійняти посаду асистента кафедри хірургії. Так почався новий етап – хірургічний у житті Л.П. Чепкого. Леонард Петрович звернувся до видатного професора І.С. Жорова (1-й медичний інститут) із проханням набрати клінічний матеріал в його відділенні, оскільки більшість нових анестетиків використовували лише у Москві. Жоров був першим у Радянському Союзі хірургом, який пропагував загальну анестезію. Він став науковим консультантом докторської дисертації Чепкого.

У 1962 р. Леонард Петрович успішно захистив докторську дисертацію з анестезіології на тему «Знеболювання в хірургії щитоподібної залози». Через 2 роки став першим в Україні професором анестезіології.

Ще під час апробації дисертації на засіданні Товариства хірургів м. Києва Леонард Петрович познайомився з академіком М.М. Амосовим, який головував на засіданні. Апробація була дуже складною, багато хірургів виступали проти загальної анестезії і зауважували, що дисертант «загнав хворого в пробірку, засунувши трубку в його горло. І як ті хворі виживають?!». Амосов підтримав Леонарда Петровича і запропонував йому обійняти посаду завідувача відділу анестезіології в Інституті туберкульозу і грудної хірургії. Це була вже третя спеціальність (нейрохірург, хірург, анестезіолог).

Працювати доводилось з великим психологічним навантаженням. Тривалі та важкі операції, лекції для лікарів, наукова робота. Рятувало лише значне фізичне навантаження. Після 30–60 хв фізичних вправ Леонард Петрович біг 7–10 км на роботу і з роботи, а влітку ще плавав: тричі по 500 м.

Науковою роботою в клініці не займалися. Леонарду Петровичу довелося організувати все з нуля. Відділ працював у декількох напрямках:

- штучний кровообіг та ускладнення після операцій з використанням штучного кровообігу. За результатами цих досліджень опубліковано монографію та захищено п'ять кандидатських дисертацій;
- лікувальна гіпотермія. Ці питання вперше в колишньому Радянському Союзі узагальнено в монографії, яку нагороджено премією Міністерства охорони здоров'я;
- вивчення «впливу різної концентрації анестетиків на організм» (вперше в колишньому Радянському Союзі). За матеріалами досліджень захищено п'ять кандидатських дисертацій, результати опубліковано у наукових журналах;
- дослідження порушень гемодинаміки, газообміну, кислотно-основного стану, обміну електролітів у хворих кардіохірургічного профілю. Під керівництвом Леонарда Петровича захищено 4 кандидатські дисертації з цих питань;
- медична кібернетика. Вперше в Україні за участю професора Чепкого опубліковано дві монографії, присвячені цій проблемі.

За час роботи в Інституті туберкульозу та грудної хірургії Леонард Петрович підготував 13 клінічних ординаторів, 7 аспірантів, консультував 7 докторських дисертацій.

У 1974 р. професор Чепкий за конкурсом обійняв посаду завідувача кафедри анестезіології та реанімології, організованої в Київському медичному інституті. Під час його роботи завідувачем кафедри пройшли підготовку 105 інтернів, 7 аспірантів, 15 клінічних ординаторів. Поряд з педагогічною роботою співробітники кафедри займалися науковими дослідженнями. В цей період розроблено такі теми: інтенсивна терапія у хворих з перитонітом, методи амбулаторної анестезії, знеболювання у геріатричних хворих та пацієнтів з ожирінням, інтенсивна терапія післяопераційного ознобу, гострої недостатності дихання, вибір методів знеболювання та інтенсивної терапії в гінекології та акушерстві, загальній хірургії. За матеріалами досліджень за період з 1974 до 1990 р.

захищено 19 кандидатських дисертацій, опубліковано 5 монографій. З 1990 до 2019 р. – професор кафедри анестезіології та реанімології.

У 1990 р. директор інституту академік А.П. Ромоданов запропонував йому використати базу Інституту для навчання студентів Київського медичного інституту та очолити наукову роботу відділу анестезіології. Під керівництвом Чепкого для Інституту нейрохірургії підготовлено 20 інтернів-анестезіологів, виконано серію наукових робіт, присвячених прогнозуванню, профілактиці та інтенсивній терапії післяопераційних ускладнень при гідроцефалії, пухлинах головного і спинного мозку, судинних захворюваннях, результати яких відображено в семи кандидатських дисертаціях.

Людина енциклопедичних знань, досвідчений науковець і педагог Леонард Петрович зробив вагомий внесок у підготовку медичних кадрів (насамперед анестезіологів). Серед його учнів 2 члени-кореспонденти НАМН України, 23 професори, 20 докторів медичних наук, 14 з яких завідують кафедрами і відділеннями анестезіології, хірургії, терапії, фармакології, психіатрії та оториноларингології не лише в Україні, а і в країнах ближнього зарубіжжя (Росія, Таджикистан, Молдова). Професор Чепкий – автор та співавтор понад 500 наукових праць, зокрема 35 монографій, підручників і посібників.

Леонард Петрович брав активну участь у громадському житті. Він був членом редакційних рад журналів «Український нейрохірургічний журнал» та «Біль, знеболювання і інтенсивна терапія», багато років був заступником голови правління Української спілки анестезіологів-реанімологів.

За наукові досягнення Л.П. Чепкому було присвоєне звання заслуженого діяча науки і техніки України. Він лауреат Державної премії України, премії НАМН України за кращий підручник, отримував стипендію Президента України.

Професор Чепкий навічно ввійшов в історію української медицини, особливо анестезіології, як перший доктор медичних наук, перший професор з анестезіології, засновник і перший завідувач кафедри анестезіології та реанімології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, основоположник нейро- і кардіоанестезіології, творець власної наукової школи (81 доктор і кандидат наук), патріарх української анестезіології та реанімології.

Висловлюємо глибокі співчуття рідним, близьким та друзям Леонарда Петровича Чепкого. Пам'ять про нього залишиться в наших серцях на довгі роки...

Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова НАМН України
Українська асоціація нейрохірургів
Ukrainian Neurosurgical Journal